

ابن فارض حضر تلرینک یایه ، میمیه ورائیه
قصیده لرینک شرحیدر

شارحی :

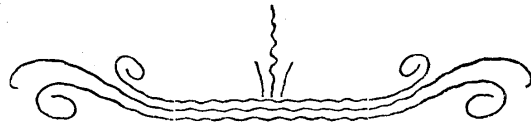
محمد ناظم

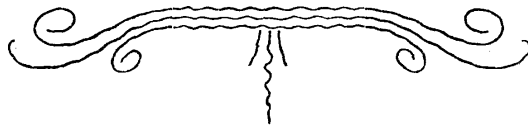
درسعادت

شمس مطبعه سی — باب عالی قارشوسنده نومرو ۷۲

۱۳۲۸

شمس مطبعہ سی — باب عالی قارشوسندہ نومرو ۷۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ بعد ادای ماوجب علینا ﴾

ابن فارض حضر تلمری که کمترین امت و بلغای عرب آره سنده
غایت عظیم بر موقع عارفانه احراز و قدر رفیع کاملانه سنی اثر
بلیغ معرفت پرورانه سیله ابراز ایدن اعظمنددر .

عمان ادب و عرفان اولان لسان عربده صنایع شعریه جه
انسجام عباره جه اشعار عاشقانه سنه فائق آثار شعریه اولسه بیله
ادب له عرفانی مزج و توحید ایتک قدرت خارقانه سی مشارالیهک
مخصوصاتندندر .

شرح ایتک ایستدیکمز قصیده لرده کوستردیکی قدرت
عارفانه هر معناسیله ارباب ذوقی مستغرق امواج وجد ایدر .

بو قصائد بلیغ نك هر بیتي برر مجموعهٔ عرفان اولدیغندن
ادرا کمک یتیشه بیلدیکی مرتبه اجماع معناسنه چالشمسه ده
حضرت ناظمک مقصد عالیسنه یاقلاشمق بیله میسر اولدیغنی
اعتراف ایدرم . محمد ناظم

ناظم حضرتلری جذبات عشق ایله بادیه نشین عزت
اوله رق کائناته شویله بر نظر معرفت پرورانه اماله ایلدیکی
صره ده اوکندن کچمکده وهودجلی دوه لری سورمکده اولان
بر شخص مفروضی مخاطب ایده رک :

سَائِقُ الْأَظْعَانِ يَطْوِي الْبِيدَ طِي

مُنْعِمًا عَرَجَ عَلَيَّ كُشْبَانَ طِي

(سائق) سوق مصدرندن اسم فاعلدر سوریحی معناسنه
(اظعان) ظعینه نك جمعيدر (ظعینه) دوه هودجنه دینور (یطوی)
فعل مضارعدر مراحل قطع ایتمک معناسنه اولان (طی) مصدر
رندن مشتقدر (بید) (بیدا) نك جمعی اولوب صحرالر معناسنه در
(طی) كذلك قطع مسافه ایتمک معناسنه مصدردر (منعم) افعال
بابندن اسم فاعل اولوب انعام ایدیجی معناسنه در (عرج) تفعیل
بابندن امر حاضر اولوب میل و عروج ایت دیمکدر (کشان)
تپه معناسنه اولان (کشیب) ك جمعيدر (طی) مشهور بر قبيله
اسمیدر که سخا ایله مشهور اولان (خاتم طی) اوقبيله دندر .

محصول بیت

ای سائق قطار بادیه عشق وهوا جمع سرفرازان حسن

وجمال اولان طی قبیله سنک تپه لرینه طوغری میل وعروج
ایدرسهک .

وَبَدَاتِ الشَّيْخِ عَنِ انْ مَرَّرَ
ت بِحِيٍّ مِنْ عَرِيبِ الْجَزْعِ حِي

(ذات الشيخ) بنی یربوع قبیله سنه مخصوص بر محل اسمیدر
و(شیخ) بر نوع اوت اولوب اوراده کثرتله بولنمی سبب تسمیه
اولمشدر . (مررت) مرور مصدرندن فعل ماضی مخاطبدر
(حی) اولاد عربدن بر قبیله اسمیدر و قبیله معناسنه اسمدر .
(عریب) عربک تصغیری اولوب عرب جق دیمکدر (الجزع)
طائفک جهت یمینده بر قریه اسمی اولوب انحنالی وادییه
علم اولمشدر . (حی) (تحیه) مصدرندن امر حاضر در سلام ایت
تحیه ایله دیمکدر .

محصول بیت

و (ذات الشيخ) دینیلان محل فرحفرزاده بسط بساط
نجدت و جلالت ایدن بنی یربوع قبیله سی ایچندن کچرسهک .

وتَلَطَّفْ وَأَجْرٌ ذِكْرِي عِنْدَهُمْ

عَلَيْهِمْ أَنْ يَنْظُرُوا عَظْفًا إِلَى

(تَلَطَّفْ) تَفَعَّلَ بِابْتِدَاءِ فِعْلِ مَضَارِعِكَ أَمْرٌ حَاضِرٌ يَدْرُ لَطْفٍ
إِلَيْهِ مَعْنَا سَنَهُ (وَأَجْرٌ) (أَجْرًا) مَصْدَرٌ نَدَنَ فِعْلٌ مَاضِي نَكْ أَمْرٌ
حَاضِرٌ يَدْرُ أَجْرًا إِيْلَهُ دَيْمَكْ (عَلِ) حُرُوفٌ مَعْنَانِيْدِنَ حَرْفٌ
تَرْجِيْدِرُ (يَنْظُرُوا) فِعْلٌ مَضَارِعٌ جَمْعٌ مَخَاطَبٌ أَوْلُوبٌ نَظْرًا يَدْرُ
دَيْمَكْدِرُ (عَظْفًا) مِيلٌ أَيْتَمَكْ مَعْنَا سَنَهُ مَصْدَرٌ دَرُ .

محصول بیت

نظر مر حمتلرینی جلب ایتمی مأمول اولان نام وفا انجامی
تذکیر لطفکار لغتی دریغ ایتمه .

قُلْ تَرَكْتُ الصَّبَّ فَيْكُمْ شَبْحًا

مَا لَهُ مِمَّا بَرَّاهُ الشُّوقُ فِي

(قُلْ) (قَوْلٌ) مَصْدَرٌ نَدَنَ أَمْرٌ حَاضِرٌ دَرُ سَوِيْلَهُ دَيْمَكْ (تَرَكْتُ)
فِعْلٌ مَاضِي نَفْسٌ مَتَكَلَّمٌ وَحِدَةً دَرُ (الصَّبُّ) قَنَعْتُ كَبِي صَبِيْتٌ دَن
صِفْتٌ مَشْبَهُ عَاشِقٌ مَعْنَا سَنَهُ أَسْمَدِرُ (شَبْحٌ) أَشْبَاحُكَ مَفْرَدٌ يَدْرُ

جسم و شخص و خیال معناسنه (برا) یونمق معناسنه فعل ماضی
اولوب یوندی دیمکدر (شوق) وجد و سرور معناسنه مصدر در
(فی) ظل و کولکه معناسنه اسمدر (ظل) صباحدن زواله (فی)
زوالدن غروبه قدر اولان کولکه یه اطلاق اولنور .

محصول بیت

مهبط تجلیات پیدرپی اولان جسم فنا نامسی سایه سز بر
شجره نور اولان عاشق غمخواری بادیه پیمای عزت اولدینی
حالده ترك ایلدیکنی سویله .

خَافِيًا عَنِ عَائِدِ لَاحِ كَمَا

لَاحِ فِي بَرْدِيهِ بَعْدَ النُّشْرِ طِي

(خافی) کیزلو معناسنه اولان (خفا) (عائد) خسته پی زیارت
ایتمک معناسنه اولان (عیادة) مصدر لرندن اسم فاعلدر لر (لاح)
(لوح) مصدرندن فعل ماضی اولوب ظاهر و آشکار اولدی
معناسنه در (بردی) خرقة معناسنه (برده نك) تشیه سیدر (نشر)
مصدر اولوب بوکمک معناسنه مصدر اولان (طی) ك مقابلی اولوب
بوکمش اولان شیئی آچمق معناسنه در .

محصول بیت

جسم نزاری برده رفودارك هر زائره نهان اولان بوکملی

کبی لحوق نظر قابل اولیہ جق مرتبہ ده کسب نحافت ایتدیکنی
دخی سویله .

صَارَ وَصْفَ الضَّرِّ ذَاتِيًّا لَهُ

عَنْ عَنَاءٍ وَالْكَلَامِ الْحَيِّ لِي

(صار) افعال ناقصه دن فعل ماضی اولوب اولدی . معناسنه در
(وصف) مصدر (ضر) مصدر سماعی در ضرر معناسنه ایسه ده
بوراده تعب و مشقت مقامنده قوللا نیشدر . (عناء) حزن
و مشقت معناسنه (حی) بدیهی و واضح معناسنه مصدر در
(لی) مهم و مختصر اولان لقردییه دینور .

محصول بیت

ذاتی اولان اوصاف ضر و عنا سببیه اک بدیهی سوزلری
بیه دلیل حیات اولیه جق درجه ده مهم و مختصر اولدیغی دخی
سویله .

كِهَلَالِ الشَّكِّ لَوْلَا أَنَّهُ

أَنَّ عَيْنِي عَيْنَهُ لَمْ تَتَّي

(هلال) ماهتابك برنجی واو چنجی کیجه کی طلوع لرینه

اطلاق اولنور . (شك) شبهه وارتیاب معناسنه مصدر در (ان)
ایکله مک معناسنه اولان (این) مصدرندن فعل ماضیدر (عین)
کوز وچشم معناسنه در ایکنجی (عینه) ذات و شخص معناسنه در
(تتأی) تفعل بابندن فعل مضارع در عمد و قصد معناسنه در.

محصول بیت

جسم ناتوانی رؤیتی ثابت اولیمان هلال شکه دوندیکنی
ودرد جگر سوز فرقتدن ایچین ایچین ایکلمه سی مسموع اولسه
وجود فنا آلودینی کورمک ممکن اولیه جغنی دخی سویله .

مَثَلٌ مَسْلُوبٌ حَيَاةٌ مَثَلًا
صَارَ فِي حَبِئِكُمْ مَسْلُوبٌ حَى

(مثل) نظیر و شبیه معناسنه (مسلوب) کیدرمک معناسنه
اولان سلب مصدرندن اسم مفعولدر (مسلوب) ایصرمق
صومق معناسنه اولان (لسب) مصدرندن اسم مفعولدر (حی)
بیلان و ثعبان دیمکدر .

محصول بیت

طریق محبتده زخمه مسلوب مارایله مسلوب الحیات برغریب
ناتوان بولندیغنی دخی سویله .

مُسَبِّلاً لِلنَّايِ طَرْفًا جَادَ اَنْ

ضَنْ نَوِّءِ الطَّرْفِ اَنْ يَسْقُطَ خِي

(مسبل) دوکک معناسنه اولان (اسبال) مصدرندن اسم
فاعله (نای) بعد و فراق معناسنه مصدردر . (طرف) کوز
و چشم دیمکدر (جاد) سخا و جوانمردی معناسنه اولان (جود)
مصدرندن فعل ماضیدر (ضن) جودک عکسی بخل معناسنه
فعل ماضیدر. (نؤ الطرف) (نؤ) سقوط معناسنه مصدردر جمعی
(انواء) کلور. (الطرف) بز کوکب اسمیدر که عربلر آرهسنده
(عین الاسد) تعبیر اولنور. کوز و چشم معناسنه اولان (طرف)
لغتندن استعاره اولنمشدر . (یسقط) دوشمک معناسنه اولان
(سقوط) دن فعل مضارعدر (خی) قحط مطر معناسنه مصدردر.

محصول بیت

نؤ الطرف عدم سقوطنده انزال مطرده نه مرتبه ممسک
و بخیل ایسه تأثیر فراق ایله اسبال دموع ایدن چشم کرینه باری
اودرجه جواد و بازل اولدیغتی افهام ایت (بو ترکیبک انسجامنه
نظراً نؤ الطرفک سقوطی عربلر آرهسنده یغمور ظهورینه
علامت عد اولنمقده اولدیغی اکلاشیلور .)

بَيْنَ أَهْلِيهِ غَرِيبًا نَازِحًا
وَعَلَى الْاَوْطَانِ لَمْ يَعْطِفْهُ لِي

(بین) ظرف مکاتدر فارسیده میان ترکیهده اورته معناسنه کلور . (اهل) اسم جنس اولوب بوراده عائله معناسنه در . (غریب) صفت مشبهه اولوب غربتاتمش معناسنه (نازح) بعد معناسنه اولان (نزح) مصدرندن اسم فاعلدر (اوطان) وطنک جمعیدر (يعطف) میل معناسنه اولان (عطف) مصدرندن فعل مضارع غائبدر (لی) مصدر اولوب میل واقبال وانتظار معناسنه در .

محصول بیت

اهل و عیالی آره سننده غریب و بیگس اغوش وطنده الم بعد و هجر ایله محروم هرا مل و هوس اولدیغنی دخی سویله .

جَاءَنَا ان سِيمَ صَبْرًا عَنْكُمْ
وَعَلَيْكُمْ جَانِحًا لَمْ يَتَأَي

(جامع) صبور و زننده اسم اولان (جموحدن) اسم فاعلدر

هواسنه تابع اولوب نصح ایله منعی قابل اولیان کسه یه دینور
(سیم) محنتلی و مشقتلی برایش تکلیف ایتمک معناسنه اولان (سوم)
مصدرندن فعل ماضیء مجهولدر . (جالح) میل معناسنه اولان
(جنح) مصدرندن اسم فاعلدر (یتأی) توقف معناسنه اولان
(تأنی) مصدرندن فعل مضارع غائبدر .

محصول بیت

الام عشقك انواع مشاققه صابر و شاهد دلسوز عشقه
متهالکانه مائل برعاشق دریا دل اولدیغنی دخی افهام ایت .

نَشْرُ الْكَاشِحِ مَا كَانَ لَهُ

طَاوِي الْكَشِحِ قَبِيلِ النَّايِ طِي

(نشر) اشاعه معناسنه اولان (نشر) مصدرندن فعل
ماضیدر (کاشح) مبطن اولمق یعنی عداوتی اضمار ایتمک معناسنه
اولان (کشح) مصدرندن اسم فاعلدر (طاوی) بوکمک معناسنه
کلان (طی) مصدرندن اسم فاعلدر (الکشح) انسانک بوکرینه
عارض اولان اغری معناسنه اسم اولوب داغ ایله تداوی اولنور .
(قبیل) (قبل)ک تصغیریدر (نای) بعد و فراق معناسنه (طی)
بوکمک معناسنه مفعول مطلقدر .

محصول بیت

اعصابی دست بی امانه آلان الم فرقتله تاب و توانی منقطع
اولدیغنی کورنجبه رقیب مبطنک اظهار عداوت ایلدیکنی دخی سویله.

فِی هَوَاکُمْ رَمَضَانَ عَمْرَه
یَنْقِضِ مَا بَیْنَ أَحْیَاءِ وَطَى

(ینقضی) انفعال بابندن یتتمک و توکنمک معناسنه اولان
(انقضاء) مصدرندن فعل مضارعدر (احیاء) افعال بابندن مصدر
اولوب دیرلتمک معناسنه ایسهده بوراده بالاستعاره کیجه بی
اویقوسزلقله کچرمک دیمکدر . (طی) آجاق معناسنه اولان
(طوی) نک مصدریدر .

محصول بیت

درد طاقتسوز عشق ایله مرو ایدن مدت حیاتنک ایام
رمضان کی اویقوسزلقله آجاقله رهین انقضا اوله جغنی دخی سویله.

صَادِيًا شَوْقًا لَصَدَا طَيْفِكُمْ
جَدِ مَلْتَا حِ اِلَى رَوْيَا وَرَى

(صادیاً) صوسزلق معناسنه اولان (صدی) مصدرندن

اسم فاعلدر (شوق) مصدردر (صدأ) عذوبت ماء ايله مشهور
اولان برقويو اسميدر (طيف) رؤياده كوريلان خيالدر (جد)
سعي واجتهاد معناسنه مصدردر (ملتاح) افتعال بابندن (التياح)
مصدرينك اسم فاعلى اولوب عطشان و صوسز معناسنه در (رؤيا)
معلوم (رى) صويه قائمق معناسنه مصدردر .

محصول بيت

(صدأ) دنييلان و عذوبت ماء ايله معروف اولان بئر
مشهوره هجوم ايدن عطشان كبي خيال ياره متهالكانه عرض
اشتياق ايتمكده اولديغنى دخی سويله .

حَاطِرًا فِي مَا إِلَيْهِ أَسْرَهُ

حَاطِرٌ وَالْمَرْءُ فِي الْمَحْنَةِ عَى

(حائر) حيرت مصدرندن اسم فاعلدر ايكنجى (حائر)
رجوع معناسنه اولان (حور) مصدرندن كذلك اسم فاعلدر
(عى) عجز و حيرت معناسنه اسمدر .

محصول بيت

حال عجز اشمالنك نهيه منجر اوله جغنده متحير و ملول
اولديغنى حالده ترك ايلديكنى دخی سويله معلومدر كه محنت انسانى
دوچار حيرت ايدر .

فَكَائِنٌ مِنْ أَسَىٰ أَعْيَا الْأَسَا
نَالٌ لَوْ يَغْنِيهِ قَوْلِي وَكَأَيُّ

(اسی) حزن و الم معناسنه اسمدر (اسا) طیب معناسنه
اولان (اسی) نك جمعیدر (نال) (نیل) مصدرندن فعل ماضیدر
نائل اولدی معناسنه (یغنیه) (اغنا) مصدرندن فعل مضارعدر.

محصول بیت

دوانا پذیر اولان درد لرندن اطبانبك اظهار عجز ایلدکلرینی
دخی سویله قابل درمان اولمیان او درد لری تعریف و تعداد
ایدرسه م سنده متحیر اولورسون .

رَأْيًا أَنْكَارٌ ضَرٌّ مَسَّهُ
حَذَرٌ التَّغْنِيفِ فِي تَعْرِيفِ رِي

(رأياً) رأی مصدرندن اسم فاعلدر (انکار) افعال بابندن
بیلدیکنی سویله مامك معناسنه اولق اوزره مصدردر (ضر)
مضرت معناسنه مصدردر (حذر) حماقمق و قورقمق معناسنه

مصدر در (تعنیف) تفعیل باندن (عنف و توبیخ) معناسنه
مصدر در (ری) محبوبه معروفه نك اسمیدر .

محصول بیت

شاهد دل آشوبی تعریف و تشهره وسیله اولور قور
قوسیله چکدیکی اضطرابی ایتدیکی آه وانینی کتم و اخفا
ایتمکده اولدیغنی دخی سویله .

وَالَّذِي أَرُوِيهِ عَنِ ظَاهِرِ مَا
بِاطِنِي يَزُوِيهِ عَنِ عِلْمِي زِي

(ارویه) نقل کلام معناسنه اولان (روایت) مصدرندن فعل
مضارع نفس متکلمدر . (یزویه) کتم معناسنه اولان (زی)
مصدرندن فعل مضارعدر (زی) بوراده صاقلمق معناسنه
مصدردر .

محصول بیت

هرنه روایت ایدرسهك احوال ظاهریه سندن عبارت
اولدیغنی باطنندن هنوز خبردار اولدیغنی دخی سویله .

يَا هَيْلِ الْوَدِّ أَنْ تَنْكُرُو

نِي كَهْلًا بَعْدَ عِرْفَانِي فَتِي

(اهیل) (اهل)ك مصغریدر (ود) محبت معناسنه مصدردر
(تنکروا) انکار مصدرندن فعل مضارع جمع مذکر مخاطبدر
(کهل) قرق یاشنی تجاوز ایتمکه وصقالنده بیاض کورنمکه
باشلادیغنی زمانه اطلاق اولنور. صفت مشبهه در مصدری (کهولت)
کلیر (فتی) یکیت معناسنه اولان (فتی)نک مصغریدر .

محصول بیت

یا هیل الود شاب بر یکیتجک اولدیغمی پک اعلا بیلیرسکنز
وقتسنز کلان کهولت سنزی تعجبه دوچار ایتسه بیله بو وقوفی
نصل انکار ایتمک ایسته یورسکنز .

وَهُوِي الْغَادَةِ عَمْرِي عَادَةٌ

يَجْلِبُ الشَّيْبَ إِلَى الشَّابِّ الْآحَى

(هوی) عشق و محبت معناسنه اسمدر (غاده) وجودی
نرم ولطیف اولان محبوبه یه اطلاق اولنور اسمدر . (عمری)

مدت حیات معناسنه اولان (عمر)ك فتحه لیسیدر بو کله نك
مفتوح و مضموم اولسی جائزدر . (یای) متکلم علاوه سییه
عمرمه قسم ایدرم معناسنه در (یجاب) جلب مصدرندن فعل
مضارع غائبدر (شیب) اختیارلق معناسنه مصدردر . (شاب)
کنجلك معناسنه اولان (شباب) مصدرندن صفت مشبهدر
(احی) اسمر معناسنه اسم اولان (احوی) نك مصغریدر .

محصول بیت

حیاته قسم ایدرمکه محبوبه نرم تنك تأثیر محبتی اختیارله می
عادهً زمانه محتاج اولان اسمر اللون شائبری بیله پك چابق دوچار
شیب ایدیور .

نَصَبًا اُكْسِبِنِي الشَّوْقُ كَمَا

تُكْسِبُ الْاَفْعَالُ نَصَبًا لَامُ كِي

(نصب) تعب معناسنده مصدردر (اکسب) کیدرمك معناسنه
اولان (اکساب) مصدرندن فعل ماضیدر .

محصول بیت

افعالی نصب ایدن لام کبی عشق و هوا بنیده گرفتار
تعب و عنا ایتدی .

وَمَتَى أَشْكُ جَرَا حًا بِالْحَشَا

زَيْدٌ بِالشَّكْوَى إِلَيْهَا الْجَرْحُ كِي

(متی) وقت و زمان معناسنی متضمن اولق اوزره حروف
معانیدندر (اشکو) شکوی و مصدر لرندن نفس متکلمدر .
(جراج) یاره معناسنه اولان (جرح) ك جمعیدر (حشی) ك قلب
و کوکل معناسنه اسمدر (زید) (زیاده) مصدرندن فعل ماضی
اولان (زاد) نك مجهولیدر (کی) داغ دینیلان و آتشله آچیلان
یاره معناسنه اسمدر .

محصول بیت

نوقت قلبمده کی یاره لرندن شکایت ایدر سه م تخطر هجر
و فراق کی معصومیت عشقه منافی اولان احوال ایله محروم
نشوه محبت اولورم بو خاطره جانخراش جریحه قلبه یکیدن
داغلا آچار .

عَيْنٌ حَسَادِي عَلِيهَا لِي كَوْتٌ

لَا تَعْدَاهَا أَيْمُ الْكِي كِي

(عین) کوز معناسنه (حساد) حاسدك جمعیدر (کوت)

داغله مق معناسنه اولان (کی) مصدرندن فعل ماضیدر (تعدا)
تجاوز معناسنه مصدردر (کی) ینه داغ معناسنه .

محصول بیت

عین حساد ایله داغدار اولان قلب حزین بر طرفندنده
تجاوزات رقیبانهسی محو اولهسی رقیبک الم رقابتیله بزار
اولیور .

عَجَبًا فِي الْحَرْبِ ادْعَى بِاسْلًا

وَلَهَا مُسْتَبْسِلًا فِي الْحَبِّ كِي

(باسل) شجیع معناسنه اسم فاعلدر (مستبسلا) جین وضعیف
معناسنه در .

محصول بیت

شایان تعجیدرکه حرب ووغاده شجیع ودلیر اولان مردان
کارزار مقابله عشق و هواده جین وضعیف اولیورلر .

هَلْ سَمِعْتُمْ أَوْ رَأَيْتُمْ اسْدًا

صَادَهُ لِحَظِّ مَهَاةٍ أَوْ ظِي

(سمعتم) ایشتمک معناسنه اولان (سماع) مصدرندن جمع